

Iet mod Nedgravningen paa hans Ejendom skal lade staa fuldt Anlæg.

Man vedtog at anmode Udvalget om at foranledige Grænsefjellet sat.

Moedet den 20. Maj.

— Det meddeltes, at ved et den 19de Maj afholdt Valg var Procurator N. G. B. Knudsen af den højestbetsfattede Bælgerklasse bleven valgt til Medlem af Byraadet i afdøde Rancelliraad Nors's Sted.

^{20/73}. Der meddeltes en Skrivelse fra Markudvalget, hvorefter den Del af Matr.-Nr. 20, Hjortelund faldet, som det i Byraadets Møde den 20de Marts 1873 blev vedtaget at sælge til Expeditor Bergmann, udgjør 525 □ Alen.

Man vedtog at indhente Indenrigsministeriets Approbation paa Salget.

(Se Mødet 23de Septbr.)

^{222/74}. Fra Udvalgene for Byens Udvidelse og Bebyggelse og for Brolægningssvæsenet var modtaget en Skrivelse, betræffende Bygningen af en ny Bro fra Søndergade til St. Klemens Torv og om Søndergades Brolægning, saalydende:

„Paa Brolægningssudvalgets Forslag derom vedtog Byraadet den 19de November f. A. at opfordre Udvalget for Byens Bebyggelse og Udvidelse til at sammentræde med bemeldte Udvalg for at tage under Overvejelse, hvilke Hensyn der burde tages ved den forestaaende Umbrolægning af Søndergade paa Strækningen fra Østergade til Fistergade, og da navnlig til en eventuel Bro over Aaen til Forbindelse af Søndergade med den nordre Del af Byen.

Efter gjentagne Møder ere vi blevne enige om at udtale følgende:

Vi anse Tilvejebringelsen af en Bro over Aaen fra Søndergade til St. Klemens Torv kun som et Tidsspørgsmaal. De øvrige Udgange fra Jernbanen til Midten af Byen ere saa uafsluttende, at vi ikke kunne tvivle om, at Byen vil blive nødt til paa Grund af den stedse vøgende Jernbanefrekvens at lade anlægge en saadan Bro, tilmed da enhver anden Maade til at skaffe god Forbindelse mellem Jernbanen og Byens Midte

vil blive udfyldestgjørende og ikke lade sig gennemføre uden i et langt Tidsrum og med megen Beføstning.

Men skal det anses som givet, at en Bro vil blive anlagt om kortere eller længere Tid, saa er det i sin Orden, at der ikke tages fat paa Ombrolægningen af Søndergade paa den anførte Strækning, forinden det er fastslaaet, hvorledes Broen skal bygges.

Som bekendt, foreligger der fra 1872 flere Projekter til Bygningen af en saadan Bro, hvoraf de 2 forudsætte, at Broen skulde opføres over Tagene paa Husene i Fiskergade til Stentrappen, at flere Huse i Fiskergade og paa Nagade erproprieres for at nedrives, og at der paa den derved indvundne Grund opføres en lavere Bro til Stentrappen.

Uden at tale om, at en Bro, bygget over Taghøjderne vil efter de tidligere foreliggende Projekter blive mere end dobbelt saa kostbar som en lav Bro, saa maa Projektet til en saadan Bro vistnok alene af den Grund anses for utilraadeligt, at Søndergade paa det Sted, hvorfra Broen skulde udgaa, ud for Symastinefabrikant Nielsens Sted, ikke har Bredde nok til at deles saaledes, at der baade kunde blive Gang og Kjørsel til Broen og Gang og Kjørsel til Fiskergade. Ingeniør Obels Forslag af 8de Februar 1872 forudsætter Søndergadens Bredde, 20 Alen, delt med 15 Alens Udgang til Broen og 5 Alens til Fiskergade; men det vil være det samme som at forhindre al Kjørselsforbindelse mellem Søndergade og Fiskergade og mellem Nagade og den nye Forbindelsesvej, en Foranstaltning, som vi ikke kunne tilraade eller antage at Byraadet vilde indgaa paa som særdeles skadelig for Fiskergadens og Nagadens Beboere.

Vi have derfor troet at burde holde os til det andet Broprojekt, og da vi antage, at det vilde være gavnligt for Byens Interesser, at den omhandlede Bro kunde tilvejebringes snarest, have vi indbyrdes raadslaaet om, hvorledes en Bro kunde tilvejebringes med mindst Udgift for Kommunen, dog naturligvis saa hensigtsmæssig og solid, som Forholdene fordrer, og tillige givet Ingeniør Obel den Opgave at kalkulare Udgiften derved.

Vi ere enige om, at Broen bør være af Jern, omtrent af samme Beskaffenhed som den Bro, Kommunen for Tiden lader bygge over Jernbanen, med en Spænding af 18 Alen over Aaen og med en Bredde af 15 Alen, hvoraf 10 Alen Kjørebane og $2\frac{1}{2}$ Alen Gangsti paa hver Side.

Vi ere ogsaa blevene enige om, at Broen ikke bør føres fra Søndergade i skraa Linie til Stentrappen, men i lige Linie over Aaen. Det vil derved blive nødvendigt at lade expropriere i

				Fiskergade Nr. 25, tilhørende Materialist Stabell,
—	„	27	—	Murkvend Rasmussen,
—	„	29	—	Lømrer Petersen,
paa Aagade	„	29	—	Enkefru Petersen,
—	„	31	—	Sømand Søby,
—	„	33, tilhørende	Høfer	Baess,
„	Rannifegade Nr. 2,	—	Smed	Mikkelsen.

Det er ganske vist, at Forbindelsen med Torvene ikke paa den Aaade vil blive saa smuk og iøjnefaldende, som efter de tidligere Projekter; men det tør antages, at Expropriationsudgifterne derved ville blive mindre, end tidligere forudsat, ligesom der ogsaa saavel af Nr. 25 og 29 paa Fiskergade som af Nr. 29 paa Aagade vil blive Stykker tilbage, der ikke ville blive benyttede til Anlægget og derfor igjen kunne sælges.

Vil Byraadet vedtage Anlægget af en saadan Bro, saa have vi tænkt os, at dette Anlæg maatte have følgende Indflydelse paa den forestaaende Ombrolægning i Søndergade.

For at spare Undermuringen og de dermed følgende Erstatninger og for at forarsage Ejerne saa ringe Forstyrrelse eller Skade, som muligt, antage vi, at det vil være rigtigst at lade Fortovene paa begge Sider af Gaden forblive i samme Bredde og Højde, som de ere, eller i alt Fald kun paa dem at lade afgrave saa meget, at ingen Undermuring behøves. Derimod formene vi, at Kjørebane bør afgraves efter Ingeniør Obels vedlagte Projekt i en Længde af c. 90 Alen, dybest ud for Nr. 9 og 11, c. 2 Fod, hvorimod der paafyldes paa andre c. 90 Alen, højest paa Fiskergade, c. 3 Fod. Stigningsforholdet paa disse 180 Alen vil derefter blive 1:20, og det samme Stigningsforhold vil tilvejebringes paa Strækningen fra Fiskergade til Søndergade, medens Rampen paa den modsatte Side i Fiskergade muligen kan gives et noget bedre Stigningsforhold. Adskillelsen mellem Kjørebane og Fortov maa da tilvejebringes ved Brystmure og, hvor fornødent, med Jerngelænder.

Broen selv vil over Mølleaaen komme til at ligge 8 Fod 6 Tom. over dagligt Vand, og paa Aagade maa der, hvor Broen udmunder, finde en Paafyldning Sted af 4 Fod, med Ramper til begge Sider. Fra Aagade til Rannifegade kan derefter tilvejebringes et Stigningsforhold af 1:20; men vil man paa det

Sted i Kannikegade, hvor Paaefagen udmunder, lade afgrave 1 à 2 Fod, hvad Terræforholdene meget godt tilstede, ville Stigningsforholdene ogsaa der blive bedre.

Den saaledes tilvejbbragte Broforbindelse er ganske vist ikke saa god, som den kunde ønskes, hvad Stigningsforholdene angaar, men den vil være paaefabel ikke blot for Fodgængere, men for belæsfede Vogne.

Befoefningen ved Anlægget af Broen og de Udgifter, samme foranlebiges paa Gaderne, derunder dog ikke indbefattet de egentlige Brolægningssudgifter i Søndergade, har Ingeniør Obel i vedlagte Overflag beregnet, vistnok rigelig, til 58,000 Kroner foruden Expropriationsudgifterne. Tages i Betragtning, hvad en Broforbindelse enten ved en høj Bro eller ved at føre Broen til Stentrappen vilde kofte mere, tro vi at kunne udtale, at Fordyrelsen vilde blive saa stor, at Forbindelsen rimeligvis alene af den Grund maatte udffydtes i en fjernere Fremtid, medens den nævnte Sum antages omtrent at kunne dækkes ved, hvad Kommunen har indvundet ved Salg af Byggearealer ved Nyesgade.

Vi have ikke troet os berettigede til at lade undersøge, hvad Expropriationen af de nævnte Steder i Fistergade, paa Agade og Kannikegade vilde kofte, vi skulle kun udtale, at Kommunen formentlig maa være berettiget til i Genhold til § 2 i Slutningen af Byggeloven af 30te December 1858 at tilvejbringe Afffaaelsen ved Expropriation, i alt Fald med Justitsministeriets Samtykke. Bestemmelsen af Expropriationens Størrelse skal da fastffættes af uvillige, af Retten udmeldte Mænd, og faadanne ville ikke kunne udmeldes uden efter Byraadets Beslutning derom. Efter Skjøn antage vi, at Expropriationen vil medføre en Udgift af andre c. 60,000 Kroner.

Endelig skulle vi henlede Opmærksomheden paa, at det med Hensyn til det nærmest foreliggende Spørgsmaal, Omlægningen af Stenbroen i Søndergade, vil være tilffræffeligt, at Byrådet fastfflaar, at Broen, naar den skal bygges, bygges som foresfflaaet. Ombrolægningen kan da strax foretages, medens det kan forbeholdes Byraadets nærmere Bestemmelse at fastffætte Tidspunktet for, naar selve Broen skal bygges. Vi ere overvejende af den Formening, at de af Byens Indvaanere, som fortrinssvis ville nyde godt af et faadant Anlæg, Beboerne paa Nyesgade, Søndergade, St. Klemens- og Store Torv, burde bidrage noget ffærligt til Anlægget, men vi skulle derom for Tiden ikke gjøre

nogen Indstilling. Paa den anden Side kunde der muligen blive Spørgsmaal om at give enkelte Grundejere i Søndergade, Fiskergade og paa Nagade nogen Erstatning for Skade.

Aarhus i Udvalget for Byens Bebyggelse og Udvidelse samt
Brolægning, den 8de Maj 1875.

. Schmidten. Liisberg. H. F. Bæjs. Chr. P. Spliid.

Carl Lange. Bartels. Chr. Lund."

Byraadet vedtog at anmode det bestaaende Udvalg om at udbyde til offentlig Konkurrence et Projekt til en Højdebro fra Søndergade til Et. Klemens Torv ud for Hotel „Skandinavien“ med Forbindelse mellem Søndergade og Fiskergade, og at udsætte en Præmie af 1500 Kr. for Opgavens Løsning paa bedste Maade.

Man vedtog at opstille yderligere Brolægning af Søndergade mellem Østergade og Fiskergade, indtil Spørgsmaalet om Bygningsmaaden af en Bro over Mølleaaen er løst. Dog benyttedes man Brolægningsudvalget til at istandsætte Fortovene.

(Se Mødet 9de Septbr.)

^{10/75}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 12te Maj 1875, hvori Kjøbet af „Salonen“ i Ris Skov approberes, saalydende:

„I Anledning af det med Amtets behagelige Skrivelse af 27de f. M. hertil indkomne Andragende fra Aarhus Byraad skulde man til Efterretning og videre fornøden Besjæftigelse tjenstlig melde, at Ministeriet samtykker i, at Byraadet paa Kommunens Vegne for en Kjøbesum af 14,000 Kr. erhverver Ejendomsret til den saakaldte Salon i den Kommunen tilhørende Ris Skov, og at det nævnte Bælsøb udredes af det med Ministeriets Tilladelse i Skrivelse af 7de Septbr. f. A. af Kommunen optagne Laan, stort 1,200,000 Kr.“

Man vedtog at anmode Råsejendvalget om at foranledige Kjøbesummen betalt og Salget berigtiget.

(Skjødet er indført i Tillægget.)

^{26/75}. Fra Amtet var modtaget til Erklæring et Andragende fra S. Sørensen, hvori han besværer sig over ikke at kunne erholde Tilladelse til at bebygge den ham tilhørende Lod Matr.-Nr. 3 m af Markfjorderne i Ring Herred, beliggende op til Kirkegaarden.

Man vedtog at anmode Borgmesteren om at affatte et Udkast til en Erklæring i Sagen.

(Se Mødet 27de Maj.)

^{82/75}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 27de Marts, betræffende Afstæffelse af Tomandsfenge i Kvarterer for menige, saalydende:

„Ved at henlede Opmærksomheden paa, at der til en Del af det i Aaret 1874 til Øvelse ved Reserverbataillonerne indkaldte Mandskab er af enkelte Kommuner blevet leveret Kvarterer med Tomandsfenge, og at blandt andet 28de Bataillon i Aarhus har haft 226 Kvarterer med Tomandsfenge, har Krigsministeriet i en hertil indkommen Skrivelse anbefalet, at der træffes Foranstaltning til, at Lov af 9de Decbr. 1861 angaaende Anvisning af Kvarterer med Enmandsfenge fuldstændig gennemføres, saaledes at der fremtidig udelukkende anvises saadanne Kvarterer. Forinden videre i denne Anledning foretages, skulde man med Bemærkning, at Indenrigsministeriet med Krigsministeriet er enigt i, at længere Hensstand med Gjennemførelsen af den nævnte Lov ikke lettelig bør tilstødes, tjenstlig anmode Amtet om behageligen at ville indhente og med de Øringer, hvortil Amtet for sit Vedkommende maatte finde sig foranlediget, tilstille Ministeriet Aarhus Byraads Erklæring over Sagen.“

Indkvarteringskommissionen havde i Anledning af denne Skrivelse afgivet en Erklæring af 8de Maj, hvori den bl. a. udtaler det ønskelige i, at al Indkvartering i Tomandsfenge endelig kunde afsluttes; men naar Ministeriet for at sætte et Paabud i saa Henseende igjennem vil støtte sig til Lov af 9de Decbr. 1861 første Del, forekommer det Kommissionen aldeles nødvendigt, at Lovens anden Del tillige bringes til Anvendelse, saaledes at der for Meniges Kvarterer med Enmandsfenge skal af Statskassen „godtgjøres Rjøbstæderne, foruden det i Fr. 15de Novbr. 1816 bestemte Beløb 6 Rd. 8 Sk. aarlig pr. Menig, $\frac{2}{3}$ af hvad Udgiften overstiger dette,“ og at altsaa den af Ministeriet heri gjorde Indskrænkning ved Fastsættelsen af en Maximumspris for Kvarterer med Enmandsfenge bortfalder. Vil Indenrigsministeriet ogsaa bringe denne Del af Loven til fuld Anvendelse og derved sætte Byen i Stand til at refundere de Ejendomsbesiddere, der tvinges til at modtage Menige i Kvarterer med Enmandsfenge, en efter de her gjældende Lejepreiser passende Godtgørelse, f. Ex. af 16 Sk. eller 33 Øre pr. Dag, tror Kommissionen ikke, at Byraadet bør modsætte sig, at Loven af 9de Decbr. 1861 uden længere Hensstand bringes til fuld Gjennemførelse.

Byraadet besluttede at indsende en Afskrift af Indkvarteringskommissionens Erklæring og ganske at henholde sig til samme.

^{81/75, 150/73, 32/74, 216/74.} Fra det i Møderne den 12te Marts og 19de November 1874 nedsatte Udvalg til at tage under Overvejelse, hvorvidt Byen burde sælge de samme tilhørende Pladser paa Grønland, var modtaget en Skrivelse, hvori det anbefaler at sælge Pladserne ud for de 5 Grundejere paa Grønland til 1 Kr. 33 Øre pr.

☐ Alen og Pladsen ved Bognmand Carl Christensens Ejendom til 2 Rr. pr. ☐ Alen.

Byraadet vedtog at sælge til Carl Christensen en umiddelbart til hans Ejendom stødende, hidtil ubebygget og af ham lejet Grund, Matr.-Nr. 12 paa Grønland, af Størrelse 415 ☐ Alen paa Vilkaar, at Pladsen ikke afbenyttes eller bebygges paa anden Maade, end at Kommunen til enhver Tid har fri og uhindret Adgang til de Vand- og Gastrør, der ere nedlagte paa Pladsen, i Tilfælde af at disse Ledninger skulle repareres eller ny nedlægges, at han paa egen Bekostning lader anbringe en $1\frac{1}{2}$ Tommes Ventil til Afslutning af Ledningen, forinden den træder ind paa Pladsen, at han betaler 2 Rr. pr. ☐ Alen, at Kjøbesummen erlægges med $\frac{1}{10}$ Del aarlig, og at hvad der til enhver Tid indestaar som Rest af Kjøbesummen forrentes med 5 pCt.

Paa dette Salg vedtog man at indhente Ministeriets Approbation.
(Se Mødet 15de Juli.)

Derimod vedtog man ikke for Tiden at sælge de øvrige Pladser paa Grønland, saa længe Kommunen selv har Brug for dem.

— Ifølge Andragende fra Brolægningssubvalget bemyndigede man dette til at afslutte en Kontrakt med Kulgrens Enke i Udevalle om Leverance af 300 til 500 ☐ Favne Brosten aarlig i 5 Aar til en Pris af indtil 17 Rr. pr. ☐ Favn og derhos at forhandle med en Leverandør af Sten i Frederikshavn om mulig yderligere Leverancer.

(I Mødet den 4de Juni approberedes en af Udvalget med Christen Andersen af Strandby ved Frederikshavn indgaaet Kontrakt om Leverance af Brosten.)

Mødet 27de Maj.

^{146/74}. Fra Amtet var modtaget til Erklæring en Klage fra Møllejejer Weis over, at Maen mellem Frederiksbro og Mindebro er bleven indsnævet.

Man vedtog i den Anledning efter Forslag af et nedsat Udvalg, bestaaende af Borgmesteren, Esmann og Skovby, at tilskrive Stiftamtet saaledes:

„Stiftamtshuset har under 7de dennes fremsendt til Byraadets Erklæring en Skrivelse af 5te dennes fra Møllejejer Weis, hvori han klager over, at der savnes regulatoriske Bestemmelser for Aaløbet neden for Frederiksbroen, besværer sig over de Indrøm-